

A Főnök

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 34. szám, 2017. augusztus 25.

Július 21-i számunkban Reményi József Tamás nyílt levelet intézett íróársaihoz, melyben határozottan bírálta a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. Előretolt Helyőrség Íróakadémiájának minden hasonló intézménnyel szembeni kivételezett helyzetét, és ezen keresztül a közreműködésre felkért írók cinikus hozzáállását: „Látom, nem is olyan lassan a pénzzel együtt egyre többen elfogadjátok majd, hogy a Tőletek elvett és egy bábukézből megnövelt összegeket, mindazt, amit a Ti kivéreztetett írószervezeteitektől, pályázó társaitoktól, kiadóitoktól, lapjaitoktól, Tőletek magatoktól zároltak, megcsapoltak, megvontak, immár megjuhászodva itt visszakaphatjátok” - írja Reményi, kérve a felkérteket, hogy személyükkel ne legalizálják a torz és aránytalan támogatást.

A Népszava július 29-i száma összeállítást közölt, amelyben Szócs Géza, aki az ÉS-ben válasz nélkül hagyta Reményi levelét, a napilap megkeresésére általánosságban reagált, mondván, „a tehetséggondozó, vagy akadémia, vagy kft., bárhogyan nevezzük, azért szúrja sokak szemét, mert az uralkodó véleményformáló centrumok, kánongyártó műhelyek, megmondó monopóliumok érdekeit sérti”.

Vita kerekedett az Élet és Irodalomban, melyben megszólalt Krusovszky Dénes (A közép széle és vége, 2017/32., aug. 11.) és Grecsó Krisztián (Menekülő helyőrség, 2017/33., aug. 18.). E heti számunkban Demény Péter, Fehér Renátó, Kőrössi P. József és Selyem Zsuzsa írását közöljük.

Közléseinkre felhívtuk Orbán János Dénes és Szócs Géza figyelmét véleményük megírására kérve őket.

1. Valóság tartalmú legendárium

Nem itt és nem most, nem a négyszáz-akárhány milliónak a lenyúlásával kezdődött Orbán János Dénes (nekem *nem* OJD) karrierje, és nem is azzal, amikor pontosan 20 évvel ezelőtt a Főnök kezdeményezésére és támogatásával, Nagy Elek, de még inkább az általa tulajdonolt Vegyész aszfaltozó és autópálya-építő stb. pénzéből elindították az apa, Nagy Elek írói álnéven Méhes György gyűlölt romániai magyar író életműsorozatát, amelyhez milliós honoráriumért – akkor! – Orbán János Dénes előszót – előszót? –, szavakat írt. Mintha ma 10 millióért tenné le azt a pár oldalt. A Főnök a közutálatnak örvendő közlésszerű író Méhes György életművéből előadta Orbán János Dénes számára a két háború közötti, soha nem jegyzett hazug regényeket. Igaz, Wass Albert kutyafasza ehhez képest, de polgárian ugyanaz, mint az előbbi. Majd, vagyis ezzel párhuzamosan ő maga (a Főnök) a miniszterelnök asszonyának szakácskönyvéhez ír előszót. Szavakat. Ezekben az években már, ha még tudatlanul is, a másik előszóírónak, Orbán János Dénesnek ágyaz. Az időrend teljesen mindegy.

Nem ezzel a négyszáz-akárhány millióval kezdődik Orbán János Dénes dicsőséges, „értékmentő”, „értékteremtő”, „értékkitaposó” karrierje, hanem azzal, amikor a Főnökkel először találkozik. Azzal a Főnökkel, aki akkor éppen felszámolja költészetét, aki lélekben talán még *Ellenpontos*, és szolgálni kezdi azt a hatalmat, amellyel egy másik országban ifjan szembement. Akkor kezdődött, amikor a Főnök eldönti, hogy leginkább mégis alattvaló szeretne lenni. Ha lehet, sok pénzért, ha még jobban lehet, akkor még több pénzért. És aztán csak kizárólag nagyon sok pénzért – na meg egy kisebb hatalomért.

Hazudd már meg ezeket, gondolom, mondja más szavakkal a Főnök. És Orbán János Dénes meghazudja.

Fizeti a Vegyépszer, vagy más néven valaki más. Nem mindegy? Dehogynem! Az legalább nem közpénz. A legenda a legendárium része, tele van sok-sok valósággal, amit mindannyian megéltünk a saját életünkben. A valamikori csődből feltámadott Vegyépszer is van még, miért ne lenne Orbán János Dénes is. A Főnök hónaljában.

A történetek így mászkálnak egymás fölött, egymás alatt a mélyben és a felszínen.

2. Legendárium nélkül

Kellene itt egy portré a Főnökről. Jó lenne, ha azt Szőcs Géza írná! Megtudhatnánk (vagy nem), hogy mik lennének még a portrén kívül, ami a Főnökre vonatkoztatható lehet a jövőben is. Nem a mi jövőnkben, nem is az övében!

Jöjjetek, támogatott gyermekek! Írjatok portrét, életrajzokat! Orbán János Dénesnél a tuti zsozsó!

Az ő Főnökké válása – számomra – nem azzal kezdődik, hogy kölcsön kér ötezer forintot, hogy benzint vehessen Kolozsvárig a fekete Audiba, ami az Írók Boltja előtt a járdán parkol, hanem még előbb. (Ha ott ezerkilencszázkilencevennégyben, százezret kér, azt méltányolnám ma is. Aki szarban van, annak az ötezer is ugyanolyan nagyon nagy szar, mint a százezer. Na de egy fekete Audi és az Írók Boltja között meghagyott járdacsíkon?

Az ő Főnökké válása nem is Nagyváradon kezdődik, ahol felvásárolja – így pontosabb, idézőjelben: „felvásárolja”, hiszen a máig annyi pénze sohasem volt, csak igény a végtelenül sokra – a helyi lapok egy részét (pl. *Erdélyi Napló*) és nyomdát, konkrétan, működő nyomdagépeket ígér Svájcból, amit el is indítanak onnan, de soha nem érkezik meg ide. Valaki útközben mintha lenyúlta volna. Aztán azokat a lapokat, amiket „felvásárolt”, nagyon gyorsan tönkre is teszi. Megszűnnek az áldott kisebbségi létben.

Valahol ezen az ösvényen kezdődik Orbán János Dénes története, itt van valamelyik gödörben elásva a görög kecske.

Vagy esetleg ott, amikor már az *Ellenpontok* lebukása után sorra keresi Kolozsváron és Csíkszeredában – a későbbi Főnök – azokat a korábbi barátokat, akiket simán lebuktathat látogatásával, hiszen a Szekuritáté végig követi őt, házról házra, vonatról vonatra. Mennyi volt ebben az utazásban a tudatos lebuktatási szándék, és mennyi az önvédelem? A Főnök nem fogja elmesélni.

Az az önportré, amit a Főnökről megírna Szőcs, tisztázhatná őt. Kérhetne hozzá tanúvallomásokat, emlékezéseket, memoárokat az érintettektől, akik örömmel beszélnének. Kutatómunka sem ártana a szekus levéltárakban.

Orbán János Dénes története akkor és ott kezdődhetett, meggyőződése, hogy ott kezdődött, a Főnök jellemhibájánál. Amikor kimondták vagy elhallgatták, hogy a jellemhibák találkozási törvényszerű. A jövő borítékolható: jellemhibás költő jellemhibás költőnek nem farkasa. A jövő ösztöndíjasai ne tudnák?!

3. Nézzük csak meg, merre és hogyan forog a szeme, a Főnöké.

Nagy költő maradhatott volna a Főnök, ha nem akar Főnök lenni sok-sok kicsi főnököt maga alá és maga fölé húzva. Lett volna neki akkor is udvara, akár Orbán János Dénes is ott lehetett volna abban a másik udvartartásban, az irodalmiban. Táskahordozók, akik majd szembemennek és megaláznak – abban az udvarban is kellenek. Igaz, nem fizetnek érte (ennyit), de a dicsőség legalább fenntartható.

4. Provokáció

Miért hallgatnak az övéi? És miért hallgattunk mindannyian eddig mi, akik az övé nem voltunk soha? Ez lenne az ízlésesebb? Ebben bízhatott, és bízhat tovább! Abban, hogy van ízlése a becsapott, megvezetett embereknek. A barátoknak. És vannak volt barátok, akiknél ez elfogyott, mint a cérna.

Miért hallgatnak, miért hallgattak eddig „erdélyi testvéreink” (de szeretem ezt!), na meg miért a felvidéki és délvidéki barátaink (ezt is szeretem). Balla D. Károly, ő igen, az egyetlen, aki nem hallgatott. Rokkantszékéből megtette a magáét, szólni mert. És Végel a saját háza tájáról a Kentaurokban. Miért hallgatott Csoóri Sándor? Ha valaki, ő ismerhette a Duna Tévé háttérben zajló küzdelmét a jogért, amely akkor kezdődött, amikor a Főnök annak kuratóriumába hörgő szájjal belépett, és korábbi (gyermekkori) barátot, elnököt akart megsemmisíteni.

Kívül tágasabb? Hát igen, kívül tágasabb. Jönni kéne nektek, „kivülieknek” befelé is, oda, ahol most szűkebb!

Vannak, voltak lesznek itt indulatok (bennem még maradtak). Reményi József Tamás egyszerre robbantotta ki a nyulakat meg az ordasokat a zsákból, ahol már békésen benne voltak, de tudtuk, békében nem maradhatnak ott. Van bátor ember, aki még nem volt?

Lehattunk volna, mi nyulak, bátrabbak korábban is. Jóval ezelőtt.

5. Van itt még valami

Nehezen felfogható, hogy egy, a mindenkori diktatúrákkal szembemenő, ha (szellemi) védelem alatt állhatott is, mégis, életét is kockáztató értelmiségi (egy harcos költő) hogyan fogadhat be a lelkébe olyan diktatúrát, amely azzal hatalmazza fel, hogy alattvalóként szolgálkat telepítsen belé, saját magába is, és az arcára szabott diktatúrában szolgálkat fogadjon. Szolgálkat, alattvalókat vásároljon meg sok-sok közpénzért, azzal a céllal, hogy aki nem szolgál, és nem képes alattvaló lenni – pusztuljon innen, pusztuljon az én alattvalói diktatúrámból. Pusztuljon általam. Sok-sok közpénzen már megint.

Sokat mesélhetnék arról, hogyan próbált a Főnök a legnagyobb zavarban is simulni (ki hova tartozik majd, ki bukik, ki emelkedik) az SZDSZ-hez (igen, akkor oda) meg a legnagyobb szabadelvű (tehát szabad) íróinkhoz, rajtam keresztül, tőlem várva a kapcsolat megteremtésének lehetőségét. Hitelesítem őt ott, ahol ő – a Főnök, akkor még Kisfőnök tudta – nem lehet hiteles önmaga által, mert – hiszen tudja magáról – hazug ember. Ez többször megismételt manőver után sem ment. Dokument. Hiteles embert nem kell hitelesíteni! Hiteltelent? Hát igen.

6. Felmentés? Nincs!

Nincs nagy különbség, kicsi azért van közöttük. Orbán János Dénes hálás tanítvány, a Főnök pedig hálás emberismerő. Orbán János Dénesnek is megvan már az új Orbán János Dénese, van még idő, előbb-utóbb előrebukik a harmadik főnök.

Látni kell, hogy itt legalább három esetben el lett cseszve egy gyerekkor. A leképezés elemzése még várat magára, mert egy másik Orbán is van – az meg a Főnök fölött. Orbán – Főnök – Orbán, meg még valaki. A nevek véletlen egybeesések, nem lenne értelmes ezzel játszodozni. Akit meg kell nevezni, azt meg kell nevezni. Nem a nevekről van szó, hanem – ha kioktatás is – a neveltetésről. Megmutatni a jó modort, azt, hogy polgár még ebben az országban is polgár legyen. Nem mindegy – ha kioktatás, akkor, ismétlem, az hogyan viselkedik, nem csak a klubban, hanem mindenütt, amikor nem fél! Aki fél, ez a három példa rá – nem tud viselkedni!

Nagy-nagy utak ezek, a Főnök nagy útjai, amelyek nagyon mélyről törnek helyet maguknak aránytalanul felfelé. Mind a három családlátogatásra szoruló, elnyomott pozícióból indult, és mindegyik lelki oltalomra szorul.

7. Nyílt levél

Főnök! Te, aki teremtetted nekünk Orbán János Dénest, és mellé rendelted a sok százmilliót meg a következő Orbán János Déneseket, akiknek lábai előtt koldul az erő, ezt hogy gondolod? Hogy lehettél az, aki vagy, onnan, ahonnan jöttél, abból, amiből jöttél? Az út, mely jellemtörténetekkel van lekövezve, milyen, ha visszanézel? Színes? Fekete és fehér? Milyennek látod volt barátaidat, akik meg nem tagadtak, de nem szívesen látnak, nem keresnek.

Mi a véleményed a tisztességes emberekről? Orbán János Dénes lenne az? A pénzes lufi, akihez, ha hozzádörgölődsz, legyél akárki, azonnal kipukkan, és nem sajt, hanem idegen testnedvek folydogálnak körülötte, de nem pukkan ki, amikor ő dörgölődzik.

Nem rólatok, nem a tolvajlás technikájáról kérdezlek, nem arról, hogy aki nem csak magának lop (szerez közpénzt), hanem másoknak, Orbán János Dénesnek is – szóval nem erről, hanem arról kérdezlek, kedves Főnök, hogy érted-e, miben vagy benne? Arról, hogyan lehettél demokratából, ellenállóból – költőből! – alattvalóvá, aki alattvalókat, szolgákat nevel, megvásárol, mert van közpénze hozzá.

Meg arra is válaszolni kellene (egyértelműen), hogy – szerinted, Főnök – van-e különbség a Ceaușescu-féle szeretett főnökünk meg a te szeretett főnököd között? Főnökök egymás fölé, egymásra rakódnak (mint a békák, most mindjárt, szüretkor). Mit, kit látsz a szemed előtt, Főnök, amikor ágyadba bújsz? Behunyva a szemed, gondolkodsz-e a jövődön, vagy csak az Orbán János Dénes dicsőséges, pénzosztó szolgád jövője lebeg a szemed előtt? Meg akarod, ki akarod-e őt menteni? Azt már idejekorán elfelejtetted, mit gondolnak rólad a gyermekeid, hogy mit gondolnak rólad az emberek.

Gondoltál-e arra (Főnök), hogy legyenek forintok – és azok forintok a párnád alatt (legyenek!)? És azon gondolkodtál-e, hogy kizárólagos önérdekharcossá mikor lettél? Az *Ellenpontok* alatt, vagy már azelőtt? Ne mondd nekem azt, hogy a különbség abban van, hogy ott gyilkolták az ellenzékieket, táborba zárták, itt meg nem azt teszik. Túlélted, ha szerencsével is (örülünk neki, minden veszteség fáj), amit magadnak kovácsoltál. Azt teszitek, amit azok tettek, a Szeku! Táborot képeztek a négyszázmillión belül meg azon kívül.

Főnök! Állítólag – állítólag! – mindenkiről vannak jegyzeteid, kartonokat vezetsz Orbán János Dénesről is, ne meg arról a másik Orbánról, az elsőről, meg Anikóról is. Időnként előveszed, toldozgatod-foltozgatod, nyesegeted, de az eredetiek megvannak ma is. Hát most már nincs sok szükséged sem a toldozgatásra, sem a foltozgatásra, és már az eredetiket sem használhatod rendeltetésszerűen. Hacsak nem valami másra...

Főnök! Nem a rendszer megalkotója vagy (erről lemaradtál, amikor az ötezer forintot kérted kölcsön, és soha nem adtad vissza). Szolgája és alattvalója lettél a pénznek. Nem csak része, alkotója vagy a gépezetnek, amely törvényt hoz a szélhámosságról, és az már nem az, a lopásról, és az már nem lopás.

8. Epilóg

Orbán János Dénes története ott kezdődött, ahol a Főnök költészete befejeződött, és ott folytatódik, ahol ebben a pillanatban állnak vagy ülnek mind a ketten egy vacsora közben.

Halkan beszélnek, tekintetük körbe-körbe jár, az egyiknek erre, a másiknak amarra, figyel-e, hallgatja-e őket valaki. Amikor itthon vannak, meg amikor nem vannak otthon. Megfigyeli-e őt (az) a másik.